

244. Յեօվանի կնիկ կառնը էդա բանիւր, մուժ կը վառի,
կգեայ Դաւթը յեօդէն:

Դաւիթն էլ դիւռ շնիր, քնիր ի.

Կնիկ կըսի. — Դաւիթ, էլը, դիւռ բայց:

Կըսի. — Դու վո՛ւ իս, իս դիւռ բանամ:

Կըսի. — Քիւ խրեօխպօր Յեօվանի կնիկն իմ:

245. Դաւիթն ի, կըլնը դիւռ կը բանայ:

Կնիկն ի. կգեայ յեօդէն, կը նստի.

— Դաւիթ, կըսի, իս քի շիւտիւց չը տըսիր. քի կարօտով
էր, չըմ կարցիր անիւշ անիւշ բան շննիր, հազը էդա ի, քիւ
խամար բիրի:

Հենտե կը բանայ, դնը յեռջիւ Դաւթըն, կուժմ գինի, մէկ
կիթղայ, էն էլ կը դնի յեռջիւ Դաւթըն:

246. Դաւիթ միտք կէնէր թէ—ըժը մէր չկայ, էս իմ մօր
տեղն ի, շատ միւնաթ կը բռնը.— Որ դիւ իմ մօր տեղն էր, յէս
օր ըժը ճանչցար, էկար իմ մօտ:

Էսաց. — Դաւիթ, խօրպան իմ քի. Սասնայ մէջ քիւ պէս¹
ոնչ իղիր ի, ոնչ կըլնը էլ քիւ պէս տղայ:

447. Ապա Դաւիթ չըր գնացիր կռիւ, յեթիմ տղայ էր,
պախացող¹, ականջ արող չկէր, մկայ ուր գնաց կռիւ, էկաւ
լցուաւ: Դաւիթ սկօն ի եղիր. մարդ կրիշկի, Դաւթը կամչը-
նայ: Վուր էնու խօրոտ աչքեր, կարմիր իրիսքեր, խօրոտ քիթ
բերան:

248. Դաւիթն ի, դիւր խաց կուտի, նռան գինին կը խմի:

Է', եօթ տարուան դիննն, Դաւիթն էլ շատ կը խմի:

Կը խնդանայ, կըսի. — Իմ, յէս օր իմ խրեօխպօր կնիկ ը-
ժը իքրամ² ի էրիր: Ա՛ղէկ մը խմի:

Դաւիթ կը սարխօշնայ³, գլեօխ կը դնը վար բարձին քնի.
էլ չկէրի վուր զրուցի:

249. Յեօվանի կնիկ զԴաւթը իրիսքեր կը պագնը, ճակատ
կը պագնը. կրիշկի, Դաւիթ քնիր ի, ըսկի՛ խապար չի ուր մօտէն:

Կըլնը, կերթայ տուն, հալա Յեօվան քնուկ:

Էդա Յեօվանի կնիկ սուվրաւ:

Մէկ շաբաթ սկնայ գնաց, էկաւ.

Էն մէկ օր միտք էրաց, էսաց.

— Իս էդա եօթ տարուան դիննն վրէ՛ կը տանիմ.

Դաւիթ կը խմի, կը պառկի քնը.

1 Զգաստ, ուշիմ, ժուժկալ: 2 Թրք.— չրաւէր, պատիւ. կոչունք.—

5. Թրք.— Հարբել:

Իս էնու մօտէն ինչ կը խառնանամ:

250. Էն մէկ օր կըլնը, մէկ տարուան գինին կը տանի.

Գինին էլ քիչ կը տանի:

Կերթայ յետգէն կը նստի.

Էլի անիւշ-անիւշ բանիւր կը տանի, գնը Դաւթը յառէջ.

Գինին էլ կը գնի յետջիւ Դաւթըն.

Դաւիթ զիւր խաց կուտի, զիւր գինին կը խմի.

Դաւթը գլեօն չը բռնի գինին. Դաւիթ չը քնի:

251. Կնիկ կը նստի Դաւթը գիւք.

260 կը թլի, Դաւթը վիզ բերի գրկի:

Կէնի վուր Դաւթը իրիս բերի պագնի:

27 վուր նստաւ Դաւթը գեօք, Դաւիթ ընտե ըսըկաւ,
չը թուղից զիրիս պագներ էր:

252 Էգաց. — Դիւ իմ մօր տեղն իս:

Իլի, նստը էնա տեղ, իս գիւ զրուցինք:

Խաց. — Դաւիթ. վրէ՞, իս քիւ մօր տեղն իմ,

Իս ուտար աղջիկ իմ.

Ֆարագա իկի, քիւ խրեօխպէր առիւր իմ. Դաւիթ, քի՞ ինչ:

— Ո՞ք գիւ ուտար աղջիկ իս, վրէ՞ իկիր իս սղա:

— Իս քիւ խրեօխպէր Յեօվանի կնիկն իմ:

— Է՛, իմ մէր, խրեօխպօր կնիկ մէկ ի. էն էլ իմ մէրն ի.
Ինչ ֆարդ՝ կայ էն տե:

— Դաւիթ, գիւ չըս գտի. իս ուտար աղջիկ իմ.

Էսքամ ժամանակ քիւ խրեօխպէր ձեռքի յառէջն էր.

Մկայ քիւ խրեօխպէր չըմ ուղի, զքի կուղիմ:

253. Դաւիթ կը մնայ մտածիլեով.

— Իս մկայ ըլլմ գանիմ, ոպանիմ, իմ խրեօխպէր գեան-
գատ տ'անի՝ թէ. — Զիմ կնիկ սպանից Դաւիթ:

Թէ չսպանիմ, էգա կնիկ ձընէ չը գադարի:

Իմ խրեօխպօր կնիկ, կըսի Դաւիթ, ըլի, գնա, իս քնիմ.

Զիւր վաղ, վաղ իս քի բան կըսիմ:

Խաիից, գրից ճամբխու:

254. Առաւուտուն շիւտ Դաւիթ կըլնը կերթայ վար
յաղբրին. կը լուացուր, կը նստի էն տե, հա տուշունմիշ² կըլնը:

Տեսաւ էն պառաւ, գէ հա, էն տե իրիւաց:

Կանչից. — Է՛, պառաւ, էրի՛ էս տե, էրի՛ էս տե:

260նով էրաւ, պառաւ ըլաւ, էկաւ էն տեղ:

255. Ըլաւ, Յեօվանի կնիկ ինչ էրիր էր, յըմեն պառաւիւն
էսաց:

էսաց. — Պառա՛ւ, դիւ իմ՝ մօր տեղն իս, յընդիւց քի կըսիմ՝
էսաց. — Դաւիթ, իս Յեօվանի կնկեան մեղք չըմ՝ դնի.

Էն ժամանակ դիւ պստիկ էր.

Մկայ եղիւր իս քօան տարեկան, քսանըսինդ տարեկան.

Հալա ազապ մնացիւր իս:

Որ դքի տիսնայ, խիւք կերթայ գլխիւց,

Կուզի գեայ, քիւ ծուց պառկի:

256. Է՛, պառաւ, պա ինչ էնիմ, կըսի Դաւիթ:

— Դաւիթ, դիւ էլ կնիկ մ՛ քի, փսակուի.

Վուր քի կնիկ ըլաւ, էլ մէ կնիկ չկէրի քի խակառ¹ ընկի.

Մկայ վուր քի կերչկայ, խիւք կերթայ:

Մարդ չը կէրի ջահէլ աղին ըսի. «Դիւ էսքան խօրօտ իս»:

Սօրա կերթայ եար կը բռնի:

257. Դաւիթ, իս յառէջ քի տ՛ասէր, «Դնա, կնիկ քի:

Դաւիթ, սկնայ բան կայ ախշար, հա՛,

Խօրոտ, քի յապեօվ, կնիկմ՝ քի»:

— Պառա՛ւ, էսաց, ըծը յապեօվ կնիկ դիւ գնտի. իս չըմ՝
կէրի:

— Դաւիթ, էսաց, քի կեօրայի² կտրեճ կնիկ Խանտիւթ խա-
թիւն ի.

— Մարէ՛, որ տեղն ի Խանտիւթ խաթիւն, իս չըմ գիտի:

— Կեօ՛, Խոյա քեազաք, Իրանայ խուղը մէջ:

Էնա քեանց դքի կտրիճ ի. քեանց քի խօրոտ ի:

258. — Մարէ՛, Խոյ ո՛ր թարաֆն ի:

էսաց. — Դաւիթ, խա խարցու Խլաթ, գինա՛.

Ո՛ր կերթաս Խլաթ, խարցու Արճիշ, գինա՛.

Ո՛ր կերթաս Արճէշ, խարցու Բերկրի, գինա՛.

Ո՛ր կերթաս Բերկրի, խարցու Աբաղէն, գինա՛.

Համա խարցուցելով, խարցուցելով գինա Խոյ:

259. Դաւիթ որ իկի յաղբըրի վերայ լուացուիւր ի, խաց
չը կիւրի ի:

Կըլնը, կերթայ յիւր յեօգէն:

Մնտիւկ կը բանայ, շուրիւր կը խագնի,

Թուրն կը կապի յիւր վերայ.

Կգեայ ձին դիւս կը քեշի.

Կեամ՝ ձիու բերան կը դնի.

Ձին ձիու քեամիկն կը զարկի.

Ոնչ խրեօխպօր խապար կէնի.

¹ Հակառակ: ² Թրք. — Հաւատար, չափ.

Ոնչ էլ խաց կուտի:

Անութի ճանքալս կընկնի:

260. Կգեայ կը խիծնի ձին:

Կը խարցուցի Խլաթ, դիւ գո՞ր իս, կերթայ:

Կերթայ Խլաթ, կը խարցուցի Արճէշ:

Յընդիւց կը խարցուցի.— Բերկըի որ տեղն է:

Կըսին.— Էգա ճանքալս բռնը՝, գինա:

261. Դաւիթն է, կըլնը, գեայ Դեօրծոթայ դաշտ:

Կը տիսնի էն տե—դաշտը մէջ գետտան կէնին:

Դաւիթ շմտ կը քեաղցածանայ:

Ճար կը կտրուի վերայ, էլ չը դիմանայ:

Մէկ գիւթընիմ մօտ կերթայ:

— Բարյաջողիւմ ձի, գիւթնւիւր, կըսի:

— Աստըծու բարին, դիւ խաղար բարեօլ:

262. Կըսի.— Գիւթնճի՛, իս քեաղցած իմ:

Կըսի.— Իս գիւթան չըմ կէրի թուղնը:

Դէ՛, էնա տեղ, արտը կուշտն է խացիր:

Էն տեղն էլ կանանչ շմտ կայ:

Ձին թուղ էն տե թը էրեծայ:

Դիւ էլ կուշտ խաց կի գինա քեօ բանին:

263 Դաւիթ կերթայ արտը կուշտ, ձիուց կէջնի:

Կեամ ձիու բերնէն կը խանի, ձին էն տե կը թուղնի:

Ըղինքն էլ խաց կը քեշի յառէջ, ղխաց յըմեն կուտի:

264. Գիւթնւուրբիրն էլ կէս օրին գիւթան կը թուղնըն:

Գինացըն վուր խաց ուտին:

Գինացըն տիտան վուր ձիաուր յըմեն խացիր կերիւր է:

Յէն տե գիւթնճին կը մնայ շիւար:

Կըսի ընկերուջ.— Իս եօթ աւուր խաց բերիւր էր:

Էգա մարդ յըմեն կիրիւր է. փրթիւճ չը թուղիւր է:

Գնմ՝, կըսի մշկու՛ն, խաց բի:

265. Դաւիթ էն տե կը լսի:

— Գիւթնճի, կըսի, քիւ արտ քեանի՞ գիւթնի տեղ է:

Կըսի.— Քեառսուն գիւթնի տեղ է:

Կըսի.— Դիւ գնացէք, ձի խաց կերէք:

Դիւ գնացէք, իս ձի արտ կը վարիմ:

Գիւթան թուղէք էս տեղ:

Գիւթնւուր կառնը գիւր մարգիւր, կերթայ տուն, խաց

ուտի:

266. Դաւիթ ղգիւթան կը կապի ձիուն:

Կըլնը կը խիծնայ վար ձիուն:

Կը տանէ գիւթան, կը բերի:

Կը քշի զգիւթան էգա արտը մէջ.

է՛, ամառուն չուր գետըն ի, չէթին ի¹, դեօռ¹ ի.

Քիչ ի մնացիր արտ պռծընի.

Կրիշկի ձին շատ ի քրտընի ի.

Կէջնի տակ, յիւր քեաֆիկ² կառնի.

Ձիու քրտինք աղէկ մը կը սրբի, կը թուղնի.

Ձին կերթայ կանաչը մէջ կէրեծայ:

267. Դաւիթ ձեռ կը թլի,

Դիւթնի գեօրծալարն³ կը բռնի.

Կը քեշի, տանի էն գլեօխ, կը բերի էն գլեօխ.

Ձիւր մանճկալ կգեայ, զարտ կը պռծըցի:

Մանճկալ կգեայ, կը տիսնայ, մնայ շիւար:

268. Դաւիթ կըսի.—Մա՛նճկալ, քիւ արտ պռծա՛ւ:

Կըսի—Խա՛, կանանչիս, պռծար:

Կըսի.—Դէ՛, մնացիր բարեօվ, իս տ՛էրթամ:

Կըսի.—Կտըրճ տղա՛, էրի՛, էրթանք տուն, խաց կի, նուր
գնա՛, միայ էլի քեաղցացիր իս:

269. —Ձէ, կըսի, տուն չըմ իգեայ:

Կըսի.—Վուր տուն չը՛ս իգեայ, կանգնը.

Ճամբխիմ, խաց բիրիմ, ճամբախ չանութանաս:

—Մանճկալ, կըսի Դաւիթ.

Վուր սիօն ի. իս իմ ձին տանիմ Բանտը Մահու մէջ կը
ըտամ.

Ձիւր իս իմ ձին լուամ, կգեամ:

270. Դաւիթ զձին կը տանի գետու մէջ թամիզմ կը լուայ,

Կըլնը զին կը դնի վար քեամկին,

Ձիու զօլանքտիր աղէկ մը կը քեշի կապի.

Կեամ կը դնի բիրան, կը խիծնի կգայ,

Կառնի զխաց, կընկնի ճանբախ, կերթայ:

Դինաց, գինաց, խարցըցիլեօվ խասաւ Խոյ քեաղաք:

271. Վուր խասաւ Խոյ, խարցըցից.

—Խանտիւթ խաթիւնը տուն ո՛րն ի:

Մէկ մարդ յընցաւ յիւջև, տարաւ, շանց տուից.

Դաւիթ էսաց.—Դիւռ բացէք: Դիւռ չբացին:

272. Դաւիթ զարկից, դիւռ ջարդից, մտաւ նիրս:

Դիւռ վուր բացից, ըրշկից քեառսուն ձի կապուկ ի.

Յըմենի յեռջիւ գեարը լցած ի. կեօ կուտին.

Դաւիթ զիւր ձին էլ տարաւ էն ձիանքտիրու մէջ.

1. Թրք.—Դժուար:

2 Վերնաղղեստ կարճ եւ անթեւ:

3 Դուրանի մաս:

Տեղս՝ չէր վուր ձին կապէր.

Դաւիթն էլ ղիւր ձին թուղից էդա ձիանքտիրու մէջ:

273. Զին, թէ կանաս, գեարըն խլի. կի՛, էսաց.

Թէ չըկանաս, հա կաց անութը:

Զին վուր մտաւ էդա ձիանքտիրու մէջ.

Էդու յախու յըմեն փախան, ժողուան մէկ տեղ:

Դաւիթ իրչկից վուր ձիանք յըմեն փախան.

Զին էլ գնաց Էնոնց ձիանքնիրու մաըրին.

Զէնու գեարիքը խլից մօտէն, թահնա՛ կերաւ:

274. Դաւիթն գրից զինքն, թարանճէն վե ըլաւ վերին
կաթ 2:

Մէկ յեօթախը դիւռ բացից.

Մտաւ յեօթախ, տիտաւ քեառսուն մարդ յէն տե նստուկի:

Քեառսուն թուրն էլ պատից կախած ի,

Ըզինքն էլ նստաւ էն տե.

Էսաց.— դիւ վրէ՛ նստիր էք սդա:

Էսաց մէկ մարդ.— Իկիրինք սդա,

Յըմենն էլ Խանտիւթ խաթիւնը յապեօվ իկինք.

Խանտիւթ խաթիւն մէկը էլ խուսը չը տուիր ի:

275. Շիւտիւց ի, վուր դիւ իկիրիք սդա.

Էսաց.— Իս մէկ ամիս իկիր իմ, շատիր կան տարուվ նըս-
տած ի սդա:

— Պա Խանտիւթ խաթիւն ձի չըսի, Վրէ իկիրիք զդա:

Զէ՛, կըսի, մէկը խիտ խկի խապար չտայ:

— Է՛, վուր ոկնեմ՝ ժամանակ դիւ էս տե նստիր էք,
ձի խապար չի տուիր ի, ապա դիւ նստիր էք զդա, ի՛նչ:

— Ապա ինչ էնինք:

Էսաց.— Կըլնը Խանտիւթ խաթիւն ձի չուզը.

Էնու յապեօվ ձի չտայ զրիւց:

Յըմեն մէկ ձի տուն գեացէք, կանգնիր էք զդա, ի՛նչ:

Վրէ՛ էրթանք մի տուն.

Կանգնիրինք ըրչկինք տիտանք, Խանտիւթ խաթիւն զորն
կառնի:

Խանտիւթ խաթիւն ոկի մի վերայ չը խարցնի:

276. Դաւիթ էն տե յիւր յապեօվ միտը կէնի.

— Է՛, Կըսի, դիւ գինացէք մօտ, ասէք. «Եան մէկ առ,
եան դատաւուր տու՛, թը էրթան, նստած էս տե ի՛նչ կէնըն»:

— Խա՛, դիւ դիւռ կը բանառ, ո՞ր կշխի դիւռ բանայ:

1 Թրք.—Մենակ: 2 Թրք.—Յարկ: 3 Ա.յսրան: 4 Ազատել
իրաւունք տալ:

Որ մարդ որ գիւռ կը բանայ էն գետն Խանտիւթ խաթիւն կը զարկի, էն մարդ կոպանի:

277. Էն գետն Դաւիթ կը կանգնը, կըսի.

— Իս գիւռ տը բանամ, տ'երթամ ներս, թը Խանտիւթ խաթիւն ըծը սպանի:

Դաւիթ գիւռ զեօռովէն կը բանայ, կերթայ նիւս:

278. Խանտիւթ խաթիւն կրիշկի, տխու մէկ մարդ էրի:

Շահ կտրիճ մարդ ի, խաբ խօրստ ի:

Էսաց. — Է՛յ մարդ, քիւ անուն ինչ ի.

Էսաց. — Իմ անուն Դաւիթ ի:

Էսաց. — Դաւիթ, յետե նստի: Տեղ շանց տուից:

279. Դաւիթ զեօռով գինաց, ձեռ թլից Խանտիւթ խաթիւնի գլեօն, գրկից, էնու իրիս մէկ զայիմ պագնից:

Սկօն պագնից, էնու ըրնը տեղ կապտացաւ:

Խանտիւթ խաթիւն ըսրկաւ:

Մէկ շամառ մի էնու իրիսին գարկից:

Դաւիթն էլ ըսրկաւ, ըլաւ, էկաւ յեօդէն:

Էն մարդերուն մօտ նստաւ:

280. Զէ՛, վուր Դաւիթ գինաց Խանտիւթ խաթիւնի մօտ.

Էգա քեառսուն մարդ մէ մէկու ըսին.

— Դաւիթ Խանտիւթ խաթիւն մի ձեռնէն տ'առնի. Է՛, ըպա ինչ էսինք:

Յըմեն մէկ ձի թուր քեշէք, զրէք ձի թաղսը տակ, նստէք վերայ:

Վուր մութ կտայ, էգա մարդ կը քննի.

Ըլնք. զաննք սպաննք:

281. Դաւիթ, չէ՛ որ կը նստի յեօդէն,

Կրիշկի կալուն¹ պատից կախուէ ի, սկի՛ թուր չկայ:

Սկնայ կրիշկի, կըսի. — Էգա թրեր վրէ՛ պախին:

Ո՛ր մէկ տեղ կրիշկի, թրեր չտիսնայ:

282. Ձեռ կտայ թաղսըն, կրիշկի թաղսը տակ.

Մէկ թուր էն տե կը տիսնայ, թուր կը վերցի:

Թաղս կը վրցի, կրիշկի թրեր յըմեն էլ կը տիսնայ, թրեր յըմեն կը ժողուի.

Յըմեն իրարիւ վերայ կը դնի, կուտուի.

Կը դնի կաուրքեր խորճին, կըսի.

— Տանիմ, ըծը խամար էսիմ նալ, ըիվեռ, իմ ձեան պակաս ի:

Զխորճու բերան կը կուպղը², կը դնի էն տե:

283. Էգա քեառսուն մարդ մէկ մէկը իրիս կրիշկի:

1 Թրք—Պատեան:

2 Կողպի:

Մէկ չք կշխնայ ձէն խանի:

Խանտիւթ խաթիւն կգեայ, Դաւթը ձեռնէն կը բռնը:

Յենդիւց կը քեշի վուր տանը յիւր օդէն:

Դաւիթ ըռըկիր ի, չէրթայ:

Էդա մարդիր էնտե կրիշկին:

Քեանիմ՝ Խանտիւթ խաթուն ձեռ կը թլի Դաւթըն, քեշի,

ՁԴաւիթ չք կէրի գիտնուց կայնացըցի:

284. Կըսի. — Դաւիթ, վրէ՞ չքս իգեայ:

Կըսի. — Ձքմ իգեայ:

Իս տը կանգնիմ, իմ ձին խիծնիմ, էրթամ իմ տուն:

Խանտիւթ խաթիւն Դաւթըն կաղաչի, էրթանք տուն:

285. Տնաւի՛ր, ի՞նչքան շիւտ կըռըկիս, էրթանք իմ յեօդէն:

Էրկու խապար կայ, իս քի կտամ, էլի կերթաս, դնա,
Խօ քեօռով քի չքմ բռնի:

286. Դաւիթ կըսի. — Ձքմ իգեայ:

Կըռըկի, կը զարկի Խանտիւթ խաթիւնին, դժշիւլի դեն:

Կը գեայ յիւր ձին կը խիծնի, կընկնի ճանբախ:

Դաւիթ վար ձիուն հա կգեայ, հա աղանջ կէնի,

Կրիշկի մէկ ձէն կգեայ հա կը բեօռա:

— Դաւիթ, Դաւիթ, կանգնը՛, կաղնը, չիւր իս գեամ:

287. Դաւիթ ձիու վիբիւէն սկնայ դառնայ, կրիշկի,

Կը տիսնայ Խանտիւթ խաթիւն բիբիկ, յիտեէն կը վազնը:

Է՛, էսքամ ժամանակ խանտիւթ խաթուն բիբիկ վուտ գի-
տըն չգրիր. միայ բիբիկ, դաշտը մէջ կը վազնի, ոտ յըմեն ըլիւ ի
էրուն. վուտ որ տեղ դնի, վուտաց տեղ լիք էրուն կըլնը:

Վուր Դաւիթ կը տիսնի, կը դառնայ վերայ:

288. Վուր Դաւիթ կը դառնայ վերայ, Խանտիւթ խաթիւն
կըսի.

— Դաւիթ, տնաշէն, քեանըմ սկօն շիւտ կըռըկիս:

Դաւիթ կըսի. — Իս Սասունայ քեօ յապեօվ էկի.

Էսքան ճանբախ իս էկի, խաօայ քիւ մօա:

Մէկ դիր² քիւ իրիս պագնի, ըպա էն սիլէն դիւ ըծը զար-
կեցիր, հալպաթ կըռըկիմ:

289. Կըսի. — Դաւիթ, դիւ բա՛ն չքս տիսիր, հալա դիւ
ջհէլ իս:

Իս քի լօմա չքմ էնի, որ դիւ հալա չքս տիսիր:

Դիւ էն քեառսուն մարգ տըսա՛ր. որ իկիրէն տուն, նոտիր
էն:

— Խա՛, էսայ Դաւիթ, տըսայ:

290. Էսայ. — Շատիր կան մէկ տարը իմ, տուն նստած ի.
Մէկն էլ էն մարդիբուց ըծը չը աըսիրի:

Դիւ գեալիւ բաշտան էկիր, սկի՛ բարիւ էլ չը տուիր.

Իս քի ըսի «նստի». դիւ ըծը անպաաիւ էրիր,

Իմ խիտ խապար չառիր, չը տուիր,

Սկնայ զեօռով դիւ էկիր, իմ իրիս պագնիր.

Մարդ սկնայ բան չէնի,

Ախր դիւ աըսար, իս քի ձէն չը տուի,

Ո՛ր դիւ նստէր, խապար տէնք,

Ի՛սն էլ քիւ խուսք կը լսէր,

Դիւ էլ ըծը կը ճարպէր,

Մի խուսք մէկ կը ընէր,

Վուր իմ խուսք քի դիւր գէր,

Քեօ խուսք ըծը դիւր գէր,

Յիսօ, մէկ մէկը կառնենք:

Էն գեալս եան Խոյ կը նստէնք, եան կէրթէնք Սասուն:

Էսայ. — Բան չկայ, էլը խիծի ձին, տանիմ զքի Սասուն:

291. Էսայ. — Դաւիթ, ապա իս քի խուսքմ տամ, էլի
աըռըկիս:

Էսայ. — Զէ՛, չըմ ըռըկի:

Էսայ. — Դիւ սկնայ ըծը բիբիկ, վուր ըծը առնիս, տանիս
Սասուն. է՛, խալքիր ինչ տ՛ըսին,

Խալիս աըսին. — Դաւիթ գինաց, դաշտը մէջ յեթիմ մի
գնտաւ, առց էկաւ բիբիկ:

292. Էսայ. — Ապա ինչիս էնինք.

Էսայ. — Ախր ի՛սն էլ տան տէր իմ,

Դարձի էրթանք մի տուն, էրկու օր կը մնանք,

Իսն էլ իմ հեօղ կէնիմ. — Իսն էլ մէկ ձի կը խիծնիմ:

Յիւրարիւ խիտ կը դառնան տուն,

Կը մնայ չիւր խը լիւսին:

293. Մըկէլ ինչ աըսնան.

Կը տիսնան Աճմու շահը շատ կուշում ! ճամխիր Խան-
տիւթ խաթիւնի վերայ. — Խանտիւթ խաթիւն զեօռով քեշէք,
բիրէք:

Խը լիւսին շիւտ թուղթմ կը բիրըն, «Խանտիւթ խաթիւն,
կգեսս, էրի՛, չգես, կուշում կգեայ, զքի զեօռով կը բիրի»:

294. Յեն տե Խանտիւթ խաթիւն կը գըրի.

— «Իս չըմ իգեայ, շա՛տ կտրըճ էք, իկէք, ըծը զեօռով
տարէք»:

Թուղթը կը դարձընի յետ. Խանտիւթ խաթիւն կըլնը ինչ
կէնի:

Մարդ կը ճամբընի էն քեառսուն մարդու մօտ, կըսի.

— Ո՛ր կերթայ, կուիւ կէնի, իս դէն կառնիմ:

295. Էդա քեառսուն մարդ կըսին.

— Վրէ՛ մինք էրթանք, ո՛ր Խանտիւթ խանըմի ծիւց պառ-
կեր ի, թը էն էրթայ կուի:

Էդա մարդ դառնայ կգեայ, Խանտիւթ խաթիւնըն կըսի.
«Որ Խանտիւթ խաթիւնի ծիւց պառկեր ի, թը էն էրթայ»:

296. Դաւիթ կըսի. — Աղէկ, իս տըլըմ, էրթամ:

— Դիւ մէրթար, իս տէրթամ, էսաց Խանտիւթ.

— Չէ՛, էսաց, իս տէրթամ, դիւ կնիկ իս:

Ամօթ չի՛ ըծը կեօրա, իս մնամ, դիւ էրթաս:

— Կերթաս գինա՛, էսաց.

Վուր քի սպանին, քիւ ջանտակ դո՛ր գնտընիմ:

297. Չէ՛, խաչպատրաստին թիվի վերայ ի:

Սկնայ մու՛մ զանիս թղթի վերայ.

Էնու տեղն ըայլու կէնի:

Դաւիթ թիվն կը բանայ յետ.

Կե՛օ, ինչպէս մսէ խաչ թիվի վերայ:

298. Գինա՛, տըսայ, կըսի Խանտիւթ.

Կգեամ, կան կգեամ, գնտընիմ:

Դաւիթ կըսի. — Իս կերթամ.

Էդա քեառսուն մարդ խան դիւս ըգիւց.

Վուր կուի չէնին, վրէ՛ կանգնիր ին:

299. Խանտիւթ կգեայ էն քեառսուն մարդ խանի դիւս.

Գեալիւ ըաշտան էն քեառսուն մարդն էլ կը կանգնին:

Խանտիւթ էլ դիւս չը բանայ, խանի դիւս.

Փանճարի դիւս կը բանայ, մէմէկ թիվքեր կը բռնի, փան-
ճարից կը շփառի դիւս.

Ըզ ո՛ր կընինի գետըն, կը մեռնի:

— Վայ-վայ, կըսի, էդա՛ մարդեր իկէրին, ըծր՛ տանին:

300. Խանտիւթ կգեայ. — Դաւիթ, կըսի. խանի դիւս:

Դաւիթ կգեայ, կընշի, խա՛, յեօդէն մարդ չկայ:

Խանտիւթ կըսի. — Դաւիթ, փանճարից ըրչի:

Դաւիթ կընշի, ինչ փանճարից թիւր ի, սկուն տապկա-
քեր ի, մնացիր ի գետըն, յըմեն մեռած ի:

301. Դաւիթ յէն տե կը ծծղայ կըսի.

— Փառք քի Աստուած, իմ կնիկ քան զի էլ կտրիճ ի:

Դաւիթ ձեռ կը թլի Խանտիւթի ձեռ, կը բռնի:

Կըսի. — Դէ՛, մնացի բարեօվ:

— Էրթաս բարեօվ, Աստուած քիւ բան յաջողի:

302. Դաւիթ կդեայ գծին քեշի, Խանտիւթ կըսի.

— Վա՛յ, իմ մտէն գնացիր էր, Դաւթը ձին քեշիւ էր դիւս.
Վաւր Դաւիթ խէծնէր:

Յետիւ Դաւթըն կը վազի, կըսի. — Դաւիթ, Դաւիթ, կանգ-
նը. իս գեամ, քիւ ձին քեշիմ դիւս:

Դաւիթ էն տե կը դադորը:

303. Խանտիւթ կը մտնի Թաւէն¹, կը տըննայ էնա քեառ-
տուն ձին էլ փախած ի վրին քիւնճ, կծկըռած ի, չըն կշխընայ
դիւս փախնըն.

Դաւթը ձին մէկ սարը կեօրա կեօ փայլը² մէջ կանգնիր ի.
Խանտիւթ ձեռ թլից, ձիու վըզ տը բռնէր, քեշեր դիւս:

304. Ձին ըրշկից, չճանչցաւ, վըզ չտուից, ղգլեօխ սկնայ
թլից, Խանտիւթ իրի, Թռփալին դպաւ քետին.

— Վա՛յ Դաւիթ, էսաց, քեօ ձին ըծը ոպանից:

Դաւիթ մտաւ ներս, զԽանտիւթ գըղից, էսաց.

— Է՛յ, ձին, Աստուած քեօ Ֆէ՛մ կտռի. վրէ՛, մարդ կնկեան
կը զարկի, դիւ չտըսար կնիկ էր. տըս իս դէաս³ կանգնած էր:
կըսի. — Խանտիւթ, ձեռ տո՛ւ, քեշի դիւս:

— Խա՛, կըսի, միտը ունիս ըծը քեօ ձիով տաս ոպանիլ:

— Զէ՛, կըսի, ձին էլ ձէն չը տար, քեշի դիւս. նա գտիր
դիւ ուտար էր:

Գինաց, ձեռ տուից ձիու գլեօխ, քեշից, ձին բան էլ չէ-
րաւ, դին գրից վերայ:

Դաւիթ գինը ղօլտնքտիր քեշից, կապից, ըլաւ խիծաւ,
գինաց կռիւ:

305. Գինաց, խասաւ կռու մէջ:

Խանտիւթ միտը էրաց. — Ապա իս ինչ էնիմ.

Սկօն տղամարդու շուր խաղեաւ, վուր սկի մարդ սկնայ
շուր չը տըսիր էր:

Ձին էլ քեշից դիւս, աղէկ դին իգի վերէն, խիծաւ. յիւր
Թուր բռնից ձեռ. Դաւթ ճամբտեով չգնաց, մէկ յիւրիշ կող-
մէ գինաց, խասաւ կօշումին:

306. Խանտիւթ կը տիսնայ զԴաւիթ, վուր ինչպէս մէկ
անութի գէլ ընկնի մէջ գեառներուն, զգեառներ մէ մէկ խեղ-
դի թլի. էնպէս Դաւիթ ընկի էդա ղօշումի մէջ, չըմա ճերկեով
կը ջարդի, կդեայ:

Խանտիւթն ի, Թամաշա կէնի:

Զէ՛, որ Դաւիթ ասկեար կը ջարդի:

1 Թրք. — Դոմ: 2 Թրք. — Ախտ: 3 Ախտիկ:

307. Ըրշկից տըսաւ զօշուն տը փախնի:

Էտեանց ըղինքն էլ գինաց, զինքն էլ մէկ եանէն ջարդից. ջարդից, գինաց, մօտացաւ Դաւթըն:

Էսաց. — Իս Դաւթը խիտ տը կռուիմ, տըսնանք Դաւիթինչ կտրըճ մարդ ի:

Աէ որ զասկեար տըսաւ էն ձիաւուր. էնու յիռջիւէն փախան, որ փախնէր կընկնէր Խանտիւթը ձեռ. մէկ եանէն էլ էն կսպանէր:

308. Խանտիւթ մօտացաւ Դաւթըն:

Շատիր կէն շշկուէն Դաւթը վերէն կը փախնէն,

Շատիր կէն շշկուէն Խանտիւթը վերէն կը փախնէն:

Դաւիթն էլ փախնուղը կը դանի, կսպանի,

Խանդիւթն էլ փախնուղը կը դանի, կ'սպանի:

309. Դաւիթ էն տեխէն էկաւ, էդա ձիաւուր էն տեխէն,

Հա փախնուղն փախաւ, սպանուողն էլ սպանուաւ:

Էդ Դաւիթ, էդ ձիաւուր գնացըն դալս¹ մէ մէկը. մէկ մէկը զարկին:

Էդա կնիկ ինչ շանուրդի էր:

Դաւիթ որ թուր սկնայ կը բիրէր, կնիկ զինք կը թլի Դաւթը իտե, Դաւթը թուր կը դպնը գետին:

Էդա ձիաւուր թրը բիրնեով չը դմշի² զարնի Դաւթըն, թրը քեամկով մէկ դարպ կը քեշի Դաւթը քեամակ:

Դաւիթ կը գլուի³ վուր էնու տը զարկի մէկէլ եան. էլի կը գլուի քեամակ:

Ձիւր կէս օրին սկնայ Խանտիւթ զԴաւիթն կը չարչարի:

310. Դաւթը ձին ապա չի նեղանայ, Խանտիւթը ձին քրտքնքի մէջ լուացուիր ի.

Խանտիւթ էն գետիս կը վախենայ, կը բեօռա.

— Է', ձիաւուր, մարդութեն սկուն չի, վուր ձիով կուըն. էդա մարիֆատ ձիուն ի, քեօն չի, որ դիւ կտրըճ մարդ իս, իջնինք տակ, ձիանք թուղնքնք. իս, դիւ կիււաշ⁴ կպնընք:

Կըսի. — Շատ աղէկ: Կէջնեն տակ.

311. Երկուս քեօզգըրա⁵ կը բռնին, չիւր մութ կտայ. մէ մէկու կը տանին, բիրին:

Դաւիթ կըսի. — «Ես՝ Մարութայ Բանձը Ասպարածին, Խաչ պատրաստին վար իմ աջ թիվին», ասիլիւ պէս զէն մարդ կը վերցի քեամկը վերայ, կը գնի գետին:

312. — Դաւիթ, կըսի էդա մարդ, ըծը մը սպանի:

1 Դէպի: 2 Թրք.—Մեղքանալ: 3 Պտտել, ժուռ դալ: 4 Թրք.— Դօտեմարտ. կողք պրծնել: 5 Թրք.—

Կըսի.—Ե՛մ, էդա մարդ ինչ գտի իմ անուն Դաւիթ ի:

—Մա՛րդ, գիւ ըծը կնքի՛ր, իմ անուն գտիս:

Էդա շեւշեւտ կը թլի, յիւր ետեմէն¹ կը բռնի, յիւր փուղ-
պատ կը ճղի, դեօշ կիրիւայ,

Էրկու ծըծ կը թռնին դիւս,

Ձեռ կը թլի գլխին, գդակ մտակ կը բերի տակ,

Էնու նմուշ էլ կիրիւայ:

Դաւիթ կրիշիկ, կը տխնայ Խանտիւթն ի, կըսի.

—Աստուած քեօ տուն արբի, դիւ ընչի ըծը էդքան չար-
չարանք տուր:

313. Յըն տե Խանտիւթ Դաւթը կը պատմի:

—Դաւիթ, կըսի, էկաւ իմ խօր տուն, ըծը մէկ թագա-
ւուրու տղը տարան. յեօդը մէջ ըծը դըրն, իմ մարդն էլ, էն
էլ յէկաւ, յեօդի մէջ յերարիւ հանաք էրընք. փուր սկօն ձեռ
թլիմ, մարդի թիւ քեշիմ փուր բերիմ, դնիմ իմ կշտը խիտ:
Համ մէջը կուտուաւ, համ թիւ ջարդաւ. մարդ ընկեաւ, մե-
ռաւ: Էն թագեաւուր էսաց.—Վա՛խ, էդ խարս մարդասպան ի:

Ըծը էդիւց մէկ էլ ճամբխին: Իս էկայ իմ խօր տուն. իմ
աղբէրքիւր իմ խիտ կուռան. «Վրէ՞ գինացիւր, թագաւուրու
տղէն սպանիւր, զծը տնէն դիւս խանին. իմ խէր ըլաւ մէկ ձի
տուրց ձը, մէկ խորձի ուսկը տուրն ըզծը, իմ խէր էսաց.—Իմ
աղջիկ, գինա՛. քեօ գըլեօխ պախի, քիւ աղբէրքիւր քի կսպա-
նին: Իսն էլ էկայ էդա դաշտը մէջ իմ տուն շնի. իս ահա²
էրը, ըսի. «Որ կգեայ, իմ քեամակ կը դնի գետըն, իս գէն
կառնիմ».— յէսօր դիւ էկար, զծը ըռաստ էկար, քիւ խիտ
կուռայ. որ դիւ իմ քեամակ զրկիւր գետըն, մկայ ըզծը գլուր
կը տանիս, տար. իս կգեամ քի խիտ:

314. Ըլան էկին տուն:

Էն մարդիւրու քեառսուն ձիանք էնտեղ ին:

Ինչ բան կէր Խանտիւթ խաթիւնը տուն յըմեն բառցին:

Վաթսուն ձի էլ Խանտիւթըն կէր, էնու ձիանք էլ բառցին:

Խարիւր ձին էլ բառցին, էկան դախ Սասուն:

Թ.

Բապը Քրէնկի:

315. Դաւթը անուն շատ ջուջացաւ, ուր տնէն ըլաւ մէկ
պստիկ թագաւուր:

1 Թրք.—Օծիք: 2 Թրք.—Ուխտ, մտադրութիւն:

Ինչ կայ-չկայ թաւնեմ, լօսակեմ բերեմ:

321. Թուղթ առն, բիրին Աստուծոն, տուրն Դաւթըն.
Է՛, Դաւիթ չգիտի կարգաւ:

Տանի Խանտիւթը նշանց կտայ թուղթ, կըսի.

— Խանտիւթ, էդա ի՞նչ թուղթ է:

Խանտիւթ խաթիւն զթուղթ կը կարգայ, կըսի.

— Դաւիթ, էդա լո՞ւս է բերի.

Կըսի. — Էրկու խառ մարդ:

Կըսի — Տա՛ր էն էրկու մարդ յեօղէն.

Մի՛ կըռուը խեղքեր, աղէկ պատիւ էրա.

322. Դաւիթն էլ չը գտի ինչ պտկասի,

Կը տանի, աղէկ պատիւ կէնի:

Կը մնայ չիւր լիւսիւն.

Խանտիւթ թուղթ կը գրի.

— «Մինք քի զարար մը չը՛նք տուի, մինք քի չը՛նք ճանչնայ.

Մինք քի ինչ ինք էրի, վուր կգեաս մի վերայ կռիւ.

Մինք քիւ անուն չը՛նք լսի, քիւ տաւին մի խեղ ինչ է,

Մինք քի ինչ ինք էրի, վուր կգեաս մի վերայ կռիւ.

Վուր գիւ կգեա՛ս, մնակ մի՛ գեայ, չը՛ս կէրի Դաւթը վերայ:

Յիւրը թագաւուր էլ խեղ քի բի մի վերայ,

Թը էն էլ գեայ, յեօղնի քի»:

323. Խանտիւթ զթուղթ կը ծալի, դնի փաքեթի մէջ:

Կըսի. — Դաւիթ, գինա էն էրկու մարդիւն աղէկ շուր

խաղցու.

Թուղթն էլ տու, տասը լուսիկ էլ տու.

Էրկու ձի էլ տու, թը խիճնին, էրթան:

Սկօն ճամբխու կը դնի էդա մարդիւր, կերթան:

324. Խանտիւթ Դաւթըն սկի բան չըօրի. էդա ինչ թուղթ
էր. էդա մարդիւր զթուղթ կը տանին, կտան թագեաւուրին:

Թագեաւուր յիւր վազիւր, վաքիւ կը ժողուի:

Զթուղթ կը կարգան, կը դարմանան, կըսին.

— Չիւր մկայ, հալայ շահու ասկեարն է ջարդի, մինք չընք
աւատայ, մկայ կսի. «Էրկու թագեաւուր իկէք»: Էդա ի՞նչ պէս
զօռպայ մարդ է:

325. Կըսին. — Զինիմաչինայ թագեաւուրին էլ խապար
տանք, գեայ, էրթանք Դաւթը վերայ կռիւ:

Վազիւր, վաքիւ կըսին. — Թագեաւուր, ամութ չի.

Մինք Զինիմաչինայ թագեաւուրն խապար տանք.

Էն ինչ է. էրթանք մէկ մէկ մարդիւ վերայ կռիւ:

Թագեաւուր կընք շատ ասկեար կը ժողուի.

Ինչ կայ-չկայ թաւնեմ, լօսակեմ բերեմ:

321. Թուղթ առն, բիրին Աստուծոն, տուրն Դաւթըն.
Է՛, Դաւիթ չգիտի կարգալ:

Տանի Խանտիւթը նշանց կայայ թուղթ, կըսի.

— Խանտիւթ, էդա ի՞նչ թուղթ է:

Խանտիւթ խաթիւն զթուղթ կը կարգայ, կըսի.

— Դաւիթ, էդա լճուլ է բերի.

Կըսի. — Էրկու խառ մարդ:

Կըսի. — Տա՛ր էն էրկու մարդ յեօղէն.

Մի՛ կըռուը խեղքեր, աղէկ պատիւ էրա.

322. Դաւիթն էլ չը գտի ինչ պոկասի,

Կը տանի, աղէկ պատիւ կէնի:

Կը մնայ չիւր լիւսիւն.

Խանտիւթ թուղթ կը գրի.

— «Մինք քի զարար մը չը՛նք տուի, մինք քի չը՛նք ճանչնայ.

Մինք քի ինչ ինք էրի, վուր կգեաս մի վերայ կռիւ.

Մինք քիւ անուն չը՛նք լուի, քիւ տաւին մի խեղ ինչ է,

Մինք քի ինչ ինք էրի, վուր կգեաս մի վերայ կռիւ.

Վուր գիւ կգեա՛ս, մնակ մի՛ գեայ, չը՛ս կէրի Դաւթը վերայ:

Յիւրը թագաւուր էլ խեղ քի բի մի վերայ,

Թը էն էլ գեայ, յեօղնի քի»:

323. Խանտիւթ զթուղթ կը ծալի, դնի փաքեթի մէջ:

Կըսի. — Դաւիթ, գինա էն էրկու մարդիւն աղէկ շուր

խաղցու.

Թուղթն էլ տու, տասը լուսիկ էլ տու.

Էրկու ձի էլ տու, թը խիճնին, էրթան:

Սկօն ճամբխու կը դնի էդա մարդիւր, կերթան:

324. Խանտիւթ Դաւթըն սկի բան չըօրի. էդա ինչ թուղթ
էր. էդա մարդիւր զթուղթ կը տանին, կտան թագեաւուրին:

Թագեաւուր յիւր վազիւր, վաքիւ կը ժողուի:

Զթուղթ կը կարգան, կը դարմանան, կըսին.

— Չիւր մկայ, հալայ շահու ասկեարն է ջարդի, մինք չընք
աւատայ, մկայ կսի. «Էրկու թագեաւուր իկէք»: Էդա ի՞նչպէս
զօռպայ մարդ է:

325. Կըսին. — Զինիմաչինայ թագեաւուրին էլ խապար
տանք, գեայ, էրթանք Դաւթը վերայ կռիւ:

Վազիւր, վաքիւ կըսին. — Թագեաւուր, ամութ չի.

Մինք Զինիմաչինայ թագեաւուրն խապար տանք.

Էն ինչ է. էրթանք մէկ մէկ մարդիւ վերայ կռիւ:

Թագեաւուր կընը շատ ասկեար կը ժողուի.

Քեանց աստղ էրկինք ասկեար կը ժողուի:

Թուղթ կը դրը, ճամբխի վար Դաւթըն:

— «Իս էկայ, մի կուի Մշու դաշտ տըլնը»:

326. Թուղթ կը ըրին, կտան Դաւթըն ձեռ:

Դաւթ թիւղթ կը վերցի կտայ Խանտիւթըն:

Խանտիւթ խաթիւն ի, Դաւթըն կըսի:

— Էդա էրկու թիւղթ քիւ վերայ էրի:

Մէկ յառէջ, մէկ մկայ:

Իս դրի. «Դիւ էրկու թագեաւուր գէք, չք կէրի Դաւթըն վերայ:

Բալքու թագեաւուր վախենայ, չգեայ կուի:

Մկայ ասկեար առիւ իկիւր ի քեօ վերայ կուի:

Մշու դաշտ տըլնը կուի:

327. Դաւթ կըսի. — Դիւ վրէ՞ք ըծր շիւտ չըսէր,

Իս էրթէր, չթուղնէր Մշու դաշտ գէր:

— Իս չըր գտի տը գէն, թիւղթ էկաւ: Իս քի խապար տուր:

— Դաւթի, էսաց, կուղիս իսն էլ գեամ:

— Հա՛, էսաց, ասկեար ըծր թերի էրաց, դոր մնաց քի:

Դիւ տը գեաս, ի՛նչ էնիս:

Էն քեանիմ ասկեար իս չըմ կէրի կուտուռը:

328. Էլ Դաւթ չը կանգնաւ:

Ըլաւ յիւր հեօղ էրաց, կուռը շուրիւ խագեաւ,

Ձին քեշից դիւս, զին դրից վերայ, խիծաւ:

Էսաց. — Խանտիւթ խաթիւն, մնացի բարեով:

Ձըլնիմ, չիմանամ իմ յիտիւ գեաս,

Դիւ իմ յետիւ գեաս, իմ կնիկ չիս:

Աստուած օղորմած ի, մի վախենայ:

329. Դաւթ ձին քշից տէրթէր,

Ապա Դաւթ գտիւր, Խանտիւթ խաթուին տղայ տըլնը:

Էսաց. — Խանտիւթ խաթիւն,

Վուր ըծր տղայ ըլաւ, անուն դնիս Մհեր:

Իմ պապիէ անուն գետըն չմնայ:

330. Դաւթ ձին քշից, գնաց:

Գնաց Մշու դաշտ, ինչ տըսնայ,

Ասկեար յիռջև չատըքիւր զարկած ի:

Հալա խեհէն ասկեար կգեայ:

331. Դաւթ կրիշկի քեանց աստղ էրկինք ասկեար կգեայ:

Դաւթն էլ էսքամ ժամանակ իկի տուն,

Տարին լմացիւր ի, կուի չէրի:

Բեօռաց. — «Ես՛ Մարութայ բանձը Ասպարածին,

Խաչ պատրաստին «վար իմ աջ թիւին»: